

Kontakty z Mediami
i Informacja

Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej
KOMUNIKAT PRASOWY nr 13/19

Luksemburg, 14 lutego 2019 r.

Wyrok w sprawie C-630/17
Anica Milivojević / Raiffeisenbank St. Stefan-Jagerberg-Wolfsberg eGen

Ustawa krajowa nie może stwierdzać, za pomocą normy retroaktywnej, generalnej i automatycznej nieważności umów kredytu zawartych z zagranicznymi kredytodawcami, którzy nie byli uprawnieni do świadczenia usług polegających na udzielaniu kredytów w tym państwie członkowskim

Właściwość sądu krajowego do zakwalifikowania jako konsumenta podmiotu korzystającego z kredytu o podwójnym celu

W 2007 r. Anica Milivojević, obywatelka Chorwacji, zawarła z Raiffeisenbank z siedzibą w Austrii umowę kredytu wypłacanego jednorazowo w wysokości 47 000 EUR w celu przeprowadzenia prac remontowych w swoim miejscu zamieszkania, w szczególności w celu powstania tam mieszkań przeznaczonych na wynajem. Kredyt został zawarty z pomocą pośrednika prowadzącego działalność w Chorwacji i zawierał klauzulę przyznającą jurysdykcję zamienną na rzecz albo sądów austriackich albo chorwackich. W celu zagwarantowania spłaty kredytu A. Milivojević podpisała również akt notarialny dotyczący ustanowienia hipoteki powstałej z tej umowy, która następnie została wpisana do chorwackiej księgi wieczystej.

W 2015 r. A. Milivojević wystąpiła do Općinski sud u Rijeci (sąd rejonowy w Rijeci, Chorwacja) ze skierowanym przeciwko Raiffeisenbank żądaniem stwierdzenia nieważności umowy kredytu i aktu notarialnego, jak również wykreślenia z księgi wieczystej hipoteki. Podczas gdy Raiffeisenbank utrzymuje, że umowa ta została zawarta w Austrii, A. Milivojević twierdzi, że miało to miejsce w Chorwacji.

W dniu 14 lipca 2017 r. weszła w życie krajowa ustawa, która przewidywała retroaktywną nieważność umów kredytu z elementem międzynarodowym zawartych w Chorwacji z zagranicznym kredytodawcą, który nie posiadał zezwoleń lub zatwierdzeń wymaganych przez chorwackie organy i które mogły być wykorzystane w sporze w postępowaniu głównym. Općinski sud u Rijeci z jednej strony jest zdania, że jeżeli zostanie wykazane, że przedmiotowa umowa została zawarta w Chorwacji, to jest ona dotknięta nieważnością oraz, z drugiej strony, że przepisy te mogą wpłynąć na swobodę świadczenia usług finansowych przez Raiffeisenbank. Sąd ten zasadniczo zwrócił się do Trybunału z pytaniem dotyczącym kwestii, czy jest to niezgodne ze swobodą świadczenia usług na rynku wewnętrznym Unii Europejskiej oraz związanym z różnymi aspektami swojej międzynarodowej właściwości do rozpoznania sprawy w postępowaniu głównym w świetle przepisów rozporządzenia w sprawie jurysdykcji¹. Zwrócił się także z pytaniem, czy analizowana umowa może zostać zakwalifikowana jako „umowa zawarta z konsumentem” oraz czy postępowanie przed sądem krajowym mieści się w zakresie wyłącznej jurysdykcji w dziedzinie praw rzeczowych na nieruchomościach.

Dzisiejszym wyrokiem Trybunał stwierdził swoją właściwość w przedmiocie zbadania zgodności ustawy z dnia 14 lipca 2017 r. ze swobodą świadczenia usług. W tym względzie, nawet jeśli Chorwacja utrzymuje, że prawo Unii nie ma zastosowania do wspomnianej umowy, ponieważ umowa ta została zawarta przed przystąpieniem Chorwacji do Unii, to nie można uwzględnić tego argumentu, ponieważ umowa nadal wywołuje swoje skutki po tej dacie. Ponadto, jak wynika z traktatu akcesyjnego Chorwacji, postanowienia traktatów założycielskich są wiążące dla

¹ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1215/2012 z dnia 12 grudnia 2012 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych (Dz.U. 2012, L 351, s. 1).

Chorwacji od dnia jej przystąpienia i w związku z tym mają w zamierzeniu mieć zastosowanie do przyszych skutków sytuacji zaistniałych przed przystąpieniem.

Następnie, odnośnie do swobody świadczenia usług, Trybunał przypomniał, że zasada ta wymaga wyeliminowania wszelkiej dyskryminacji usługodawców mających siedzibę w innym państwie członkowskim ze względu na ich przynależność państwową, lecz również zniesienia jakichkolwiek ograniczeń, jeżeli są one w stanie uniemożliwić, ograniczyć lub uczynić mniej atrakcyjną działalność usługodawcy mającego siedzibę w innym państwie członkowskim.

Trybunał zauważył, że w prawie chorwackim nieważność umów kredytu zawartych z nieuprawnionym kredytodawcą jest przewidziana zarówno w ustawie o nieważności umów kredytu z elementem zagranicznym z dnia 14 lipca 2017 r., jaki i w ustawie o kredycie konsumenckim z dnia 30 września 2015 r. Trybunał orzekł, że poprzez stwierdzenie, iż w okresie od dnia 1 lipca 2013 r., daty przystąpienia Chorwacji do Unii Europejskiej, do dnia 30 września 2015 r. nieważność ta ma zastosowanie wyłącznie do umów kredytu zawieranych przez nieuprawnionych kredytodawców mających siedzibę poza Chorwacją, prawo chorwackie wprowadziło w odniesieniu do tego okresu bezpośrednią dyskryminację względem kredytodawców z siedzibą poza Chorwacją. Od tej daty, skoro system dotyczący nieważności ma zastosowanie bez rozróżnienia do wszystkich nieuprawnionych kredytodawców, ustawa z dnia 14 lipca 2017 r. zawiera ograniczenie w korzystaniu ze swobody świadczenia usług.

Trybunał zbadał następnie, w odniesieniu do okresu od 1 lipca 2013 r. do 30 września 2015 r., czy ustawa krajowa może być uzasadniona względami porządku publicznego, bezpieczeństwa publicznego i zdrowia publicznego oraz zauważył, że skorzystanie z podobnego uzasadnienia zakłada istnienie rzeczywistego i dostatecznie poważnego zagrożenia mającego wpływ na podstawowe interesy społeczeństwa, ponieważ względy natury gospodarczej nie mogą stanowić uzasadnienia dla odstępowania od swobodnego świadczenia usług.

Odnośnie do okresu, w którym system dotyczący nieważności analizowanych umów kredytu miał zastosowanie bez rozróżnienia, Trybunał zauważył, że zawiera on ograniczenie swobody świadczenia usług. O ile Trybunał stwierdził, że wśród powołanych w niniejszej sprawie nadrzędnych względów interesu publicznego znajdują się te, uznane już przez Trybunał w swoim orzecznictwie, niemniej jednak system ten wyraźnie wykracza poza to, co jest konieczne do osiągnięcia jego celów.

Jeśli chodzi o międzynarodową jurysdykcję Trybunał przypomniał, że w ramach systematyki rozporządzenia w sprawie jurysdykcji, jurysdykcja sądów państwa członkowskiego miejsca zamieszkania lub siedziby pozwanego stanowi zasadę ogólną. A zatem przepisy krajowe, które przewidują zasady jurysdykcyjne stanowiące odstępstwo od tej ogólnej zasady, które nie są przewidziane w innym przepisie tego rozporządzenia, naruszają system ustanowiony tym rozporządzeniem.

W odniesieniu do możliwości zakwalifikowania jako „umowy zawartej z konsumentem” umowy kredytu zawartej przez dłużnika w celu przeprowadzenia prac remontowych w budynku stanowiącym jego miejsce zamieszkania w celu świadczenia tam w szczególności usług noclegów turystycznych, Trybunał stanął na stanowisku, że dłużnik mógłby korzystać z tych przepisów jedynie w sytuacji, w której związek owej umowy z działalnością gospodarczą lub zawodową zainteresowanego byłby tak nikły, że uwydatnia, iż umowa ta realizuje zasadniczo cele prywatne, co powinien ustalić sąd odsyłający.

Wreszcie, jeśli chodzi o żądania stwierdzenia nieważności wspomnianej umowy i aktu notarialnego w sprawie ustanowienia hipoteki, Trybunał stwierdził, że opierają się one na prawie podmiotowym, na które można się powoływać jedynie przeciwko Raiffeisenbank. Natomiast w odniesieniu do żądania mającego na celu wykreślenie hipoteki z księgi wieczystej, należy zauważyć, że hipoteka jest prawem rzeczowym, które wywołuje skutki erga omnes i jest objęte jurysdykcją wyłączną sądu państwa członkowskiego, w którym nieruchomości jest położona.

W tych okolicznościach Trybunał stwierdził, że prawo Unii² stoi na przeszkodzie uregulowaniu państwa członkowskiego, takiemu jak rozpatrywane w postępowaniu przed sądem chorwackim, które pociąga za sobą taki skutek, że umowy kredytu i czynności prawne oparte na tego rodzaju umowach zawartych na terytorium tego państwa członkowskiego między dłużnikiem a kredytodawcą z siedzibą w innym państwie członkowskim, który nie posiada zezwolenia wydanego przez właściwy organ pierwszego państwa członkowskiego do prowadzenia swojej działalności na terytorium tego państwa, są nieważne z chwilą ich zawarcia, nawet jeśli zostały one zawarte przed wejściem w życie tego uregulowania.

UWAGA: Odesłanie prejudycjalne pozwala sądom państw członkowskich, w ramach rozpatrywanego przez nie sporu, zwrócić się do Trybunału z pytaniem o wykładnię prawa Unii lub o ocenę ważności aktu Unii. Trybunał nie rozpoznaje sporu krajowego. Do sądu krajowego należy rozstrzygnięcie sprawy zgodnie z orzeczeniem Trybunału. Orzeczenie to wiąże w ten sam sposób inne sądy krajowe, które spotkają się z podobnym problemem.

Dokument nieoficjalny, sporządzony na użytek mediów, który nie wiąże Trybunału Sprawiedliwości.

[Pełny tekst](#) wyroku jest publikowany na stronie internetowej CURIA w dniu ogłoszenia

Osoba odpowiedzialna za kontakty z mediami: Ireneusz Kolowca ☎ (+352) 4303 2793

Nagranie wideo z ogłoszenia wyroku jest dostępne przez „[Europe by Satellite](#)” ☎ (+32) 22964106

² Artykuł 56 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (Dz.U. 2012, C 326, s. 47).